

ONAFHANKELIJK

Eerste druk november 2025

© Copyright 2025 DE AUTEURS en UITGEVERIJ VAN OOR-
SCHOT, AMSTERDAM

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaargemaakt, op welke wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever. Ook tekst- en data-
mining van deze uitgave is zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever niet toegestaan.

Onafhankelijk

*Suriname – 50 schrijvers over
50 jaar Srefidensi*

Uitgeverij Van Oorschot
Amsterdam

Inhoud

7	<i>Voorwoord</i>
9	Ismene Krishnadath <i>Het stemcircus</i>
14	Stanley Betterson <i>De kinderen van Emanirus</i>
18	Iwan Brave <i>Toeschouwer</i>
23	Germaine Jong Loy <i>In de geur van blakatei</i>
27	Tanya Sitaram <i>Generaties van hoop</i>
32	Lucien Chin A Foeng <i>Baka fefi tenti yari...</i>
40	Larissa Schulte Nordholt <i>De geschiedenis van Surinaamse rijst</i>
44	Reza Madhar <i>Bubble tea</i>
48	Audry Wajwakana <i>Mi switi presi</i>
53	Marijke van Mil <i>Mama neem me mee</i>
56	Jerry Dewnarain <i>De geur van de manja's</i>
60	Rappa <i>Wat tellen we?</i>
64	Rienk van der Molen <i>'Zo is Suriname, weet je'</i>
69	Jeffrey Spalburg <i>Sarah</i>
73	Maggie Schmeitz <i>Respect moet er zijn</i>
77	Hariandi Todirjo <i>De nieuwe minister</i>
83	Kevin Headley <i>Visum</i>
88	Nita Ramcharan <i>Hier is mijn bijdrage!</i>
92	Andy Truideman <i>Het bestuurscomplex</i>
96	Jonathan Tjien Foooh <i>De laatste dukun</i>
101	Rudi van Kanten <i>Ferdi</i>
105	Chris Polanen <i>Zo oud als het land</i>
109	Raj Mohan <i>Jongensdroom</i>

- 114 Pater Toon *De gestolen buitenboordmotor*
 118 Jeffrey Quartier Seti *kondre bun*
 124 Henna Goudzand Nahar *Dus dat!*
 129 Michiel van Kempen *Tot de haan tanden krijgt*
 135 Rita Tjien Fooh *Ons verleden, onze verantwoordelijkheid*
 140 Sheshadhary Raghoedat Panday *Een viering met
kritische blik*
 147 Iraida Martha Ooft *Wie ben jij, Suriname?*
 152 Rita Rahman *Samen op weg in het mondiale zuiden*
 158 Hilli Arduin *Mijn oma Hilda*
 163 Cynthia McLeod *De bakru's, leba's en yorka's verdwijnen*
 168 Imran Taus Sranan, *wat we van onszelf hebben gemaakt*
 172 Sharda Ganga *Thuis*
 177 Yvette Kopijn *Het paradijs overzee*
 181 Guus Pengel *Un de no?*
 186 Mark Ponte *Van Nederland naar Suriname en terug*
 191 Kevin Coulor *Het zilveren ding*
 196 Jerry Egger *Geschiedenis schrijven*
 201 Nina Jurna *De beste kolonisator*
 205 Tanja Lieuw *Suriname, mijn thuis in de wereld*
 210 Gina Griffith *En nu?*
 213 Bodil de la Parra *Los*
 217 Marciano Zalman *Sport in Suriname*
 221 Bish Ganga *Op naar Holland*
 225 Steven Alfaisi *Onafhankelijkheid en hoop*
 228 Etchica Voorn *De sprong*
 232 Stefanie Parisius-Sewotaroeno *De fly-over die
nooit kwam*
 236 Carl Haarnack *De kamer van oom Max*

 241 *Nawoord*
 243 *Over de auteurs*

Voorwoord

In september 2023 zat ik op het kantoor van Uitgeverij Van Oorschot met uitgever Menno Hartman te praten over een vervolg op *Prakseri* – de bundel die we in 2022 samen hebben geproduceerd met *Tirade*, waarin uitsluitend teksten van Surinaamse schrijvers waren opgenomen. De reacties op die bundel waren positief, en voor enkele schrijvers leidde *Prakseri* zelfs tot mooie ontwikkelingen, zoals een boekcontract en aandacht voor hun werk in de Nederlandse media.

We besloten dat de focus van het vervolg zou liggen op vijftig jaar onafhankelijkheid van Suriname. Op een gegeven moment kwam hij met een voorstel: vijftig schrijvers over vijftig jaar onafhankelijkheid. Korte verhalen, essays, opiniestukken – de vorm mochten de schrijvers zelf bepalen.

In eerste instantie vond ik het een intensieve uitdaging. Los van het selecteren van vijftig mensen, moest ik hen ook enthousiasmeren om daadwerkelijk een bijdrage te leveren. Geen makkelijke opgave. Samen met Sylva Koemar van de Schrijversgroep '77 hebben we mensen benaderd om mee te doen, de stukken verzameld en voortdurend de communicatie tussen redactie en schrijvers gecoördineerd. Af en toe werd gevraagd of de bundel er echt zou komen, omdat het soms stil bleef vanuit onze kant – vijftig teksten redigeren is geen gemakkelijke taak.

Maar nu staan we hier, met een bundel van vijftig bijdragen.

Belangrijk is dat de Surinaamse stem in het geheel te horen is. Vaak wordt er in Nederland over Suriname gesproken,

maar de stem die je niet hoort, is die van de Surinamers zelf. Nog te vaak blijven Surinaamse stemmen op de achtergrond in het publieke debat, in media, in het onderwijs. Deze bundel is een poging daar iets aan te doen, om de stemmen van de Surinamers te laten klinken. In deze bundel krijgen zij namelijk de ruimte om hun gedachten te delen over hún land.

Vanuit verschillende invalshoeken en inzichten wordt in de bundel de onafhankelijkheid van Suriname, en vooral het natraject ervan, geanalyseerd. Waar zijn we? Waar willen we naartoe? Waar moeten we naartoe? Het is makkelijk om negatieve ontwikkelingen te benoemen sinds de onafhankelijkheid, maar moeilijker om het positieve te belichten en hoop te bieden. Laat deze bundel vooral dat laatste doen: positieve vooruitzichten bieden voor Suriname. Deze bundel, officieel getiteld *Onafhankelijk: 50 schrijvers over 50 jaar Srefidensi*, is een cadeau van Stichting Skrifi, Uitgeverij Van Oorschot, de redacteurs, de schrijvers en alle anderen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming – een cadeau aan de Republiek Suriname. Maar ook aan alle Surinamers, en aan iedereen die Suriname een warm hart toedraagt, waar ter wereld zij zich ook bevinden.

Ik ben meer dan trots op het resultaat. Trots op de bijdragen. Trots om Surinamer te zijn.

Kevin Headley

Ismene Krishnadath

Het stemcircus

‘Het is een buitenkansje. Toeristen betalen zeshonderd euro voor zo’n trip.’

Zijn moeder had hem naar vliegveld Zorg en Hoop gereden. Ze was bestuurslid van de Progressieve Burgerpartij en had een baantje voor hem geregeld op een stembureau in een dorp langs de Tapanahonyrivier. Ransan pakte zijn weekendtas van de achterbank.

‘Dit moet je nog even tekenen.’ Het was een machtiging, waarmee ze namens hem kon stemmen. Ze zwaaide met een pen.

‘Hoe weet je dat ik op de PBP wil stemmen?’ Hij voelde zich overvallen.

‘Zeur niet,’ antwoordde ze kordaat. ‘Elke stem telt. Als die corrupte Partij voor Ontwikkeling en Vooruitgang wint, ben ik mijn baan kwijt. We gaan nooit met Engelhorst samenwerken. Zijn partij zit vol graaiers.’

In de vertrekhal maakte Ransan kennis met meneer Friper-son, een gezette man van een jaar of zestig. Hij was hoofd van het stembureau en vertegenwoordigde de partij die zijn moeder zo verafschuwde. Meneer Friper-son stelde hem voor aan Wang-Li, de kok, en aan Angela Wapane van de Inheemse Eenheidspartij. Haar partij deed voor het eerst mee aan de verkiezingen. Bij de balie stond een sportief geklede Hindostaan, die zichzelf voorstelde als Narender Bisoen van de Alles voor het Volk Partij. Achter de partij zaten een paar

magnaten die zich altijd bij de winnaars wisten in te kopen.

‘Dat is Trevor de Meza.’ Friperson maakte een hoofdbeweging naar een lichtkleurige jongeman op een van de wachtstoelen; een vogelkooitje op zijn schoot.

‘Een rowti?’ vroeg Ransan.

‘Nee, een pikolet.’

De vogel had dezelfde kleuren als het T-shirt van Trevor, roodbruin en zwart; de kleuren van de Arbeiderspartij, de partij van de vakbondsbonzen. Wat ging Trevor doen bij de Inheemsen? Niemand daar was aangesloten bij een vakbond.

‘Gaat hij ook mee?’

Op het gezicht van Trevor verscheen een innemende glimlach.

‘De natuur zal hem goeddoen. Hij zingt te weinig. De stad maakt hem depressief.’

Meneer Friperson keek ongeduldig naar de digitale klok in de hal. ‘Die vertegenwoordigster van de PBP is er nog niet.’ Hij snoof minachtend.

Bisoen wees naar een jonge vrouw, die zichzelf en haar bagage door de deuren van de aankomsthal probeerde te wringen. Haar gezicht ging gedeeltelijk schuil achter een zonnebril die naar het puntje van haar neus was gezakt.

Toch herkende Ransan tot zijn verbazing Ilanka, een studiegenoot van de universiteit. Sinds wanneer was zij bij de PBP? Zijn moeder had nooit iets over haar gezegd. Nou ja, zijn moeder kende niet iedereen met wie hij optrok. Ze had het meestal te druk met haar werk.

‘Sorry dat ik laat ben,’ verontschuldigde Ilanka zich higgend.

‘Hopelijk is dat geen gewoonte, juffrouw Ong-A-Lok,’ merkte Friperson zuur op.

Ilanka keerde zich naar Ransan.

‘Wat doe jij hier? Ik heb je nooit bij de trainingen gezien. Van welke partij ben jij?’

‘Van geen enkele. Ik ga mee als sjouwer,’ zei Ransan met zelfspot.

‘Dan kan je me gelijk met mijn spullen helpen.’

Ze liet de rugzak van haar schouders glijden en wees naar de tassen op de grond.

‘Dat moet allemaal worden ingecheckt, schat.’

De volgende ochtend tegen een uur of tien – Friperson had net de werkinstructies uitgelegd – hoorden ze de zware wieken van een helikopter.

‘Dat is Engelhorst,’ zei Wang-Li, ‘in zijn privé-helikopter.’

‘Hoe kan dat nou?’ vroeg Angela geïrriteerd. ‘Propaganda is verboden op de dag voor de stemming. Ik ga dit rapporteren aan de waarnemers.’

Friperson ruimde zijn papieren op. Hij moest naar de airstrip om zijn leider op te wachten.

‘Laten we naar de vergaderhut gaan,’ stelde Bisoen voor. ‘Ik heb daar gisteren een podium en op elkaar gestapelde stoelen gezien.’

De stoelen waren inmiddels netjes naast elkaar geplaatst. Bisoen en Trevor gingen op de laatste rij zitten. De pikolet werd aan een balk aan de rand van de hut opgehangen. Angela en Ilanka weigerden uit principe plaats te nemen. Wang-Li en Ransan bleven buiten de hut de kat uit de boom kijken.

Engelhorst was een boomlange Marron, voormalig guerrillaleider. Door gunstige vredesonderhandelingen met politici die het wettig gezag van het land vertegenwoordigden, was hij in het bezit gekomen van lucratieve goudconcessies. Hij was de politiek in gegaan toen hij ontdekte dat daar de echte macht lag.

Engelhorst had een hemd met Afrikaanse motieven aan, een legerbroek en zware laarzen. Om zijn nek hing een gouden schakelketting en aan zijn vingers schitterden dikke gouden ringen. Uiteraard blonk ook zijn gouden hoektand als hij lachte.

Samen met dorpskapitein Pau stapte hij de dorps shut binnen; Friperson in hun kielzog en daarachter sjouwers met gro-